

**ULUSLARARASI HUKUKTA KUVVET KULLANMA YASAĞININ KİŞİ
BAKIMINDAN (*Ratione Personae*), YER BAKIMINDAN (*Ratione Loci*) VE KONU
BAKIMINDAN (*Ratione Materiae*) UYGULANABİLİRLİĞİ**

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı Hakan Erkiner

Marmara Üniversitesi

ÖZET

BM Şartı madde 2/4, kişi bakımından yâni *ratione personae* uygulanabilirlik bakımından, devletlere yükümlülük yüklemektedir. Bu yükümlülük *erga omnes* bir yükümlülüktür. Nitekim *jus cogens* kurallardan *erga omnes* yükümlülükler doğar ve BM Şartı 2/4'ün *jus cogens* bir norm olduğu hususunda uluslararası hukukta bir mutâbakat vardır.¹ BM Şartı 2/4, yer bakımından yâni *ratione loci* uygulanabilirlik bakımından devletlerin ülkelerini korumaktadır.² BM Şartı 2/4'ün konu bakımından yâni *ratione materiae* uygulanabilirliğini anlatmak için öncelikle maddede geçen kuvvet kavramını açıklamak gereklidir. Şart doğrudan kuvvet kullanılmasını yasaklayarak fiilen silâh kullanılmasını engellemek istemekte ve silâh kullanmanın üzerine yapıştırılan hukukî etiket ile ilgilenmemektedir. BM Şartı fiilen kuvvet kullanılmasını yasakladığı gibi onun hazırlık aşaması da olabilen kuvvet kullanma tehdidinde bulunmayı da yasaklamaktadır. Kuvvet kullanma tehdidinde bulunma fiilen kuvvet kullanmanın hazırlığı olabileceği gibi bu tehdidin yöneldiği devleti fiilen kuvvet kullanmadan istenileni yapmaya sevk etmek için korkutmak amacıyla da yapılabilir. Her hâlükârda kuvvet kullanma tehdidinde bulunmak da kuvvet kullanmanın kendisi gibi BM Şartı madde 2/4'de yasaklanmıştır. Kuvvet kullanma tehdidinin de kuvvet kullanmanın kendisi gibi yasaklanması, fiilî düşmanlığa ve çatışmaya varmayan sadece savaş ilânı yapılan durumların da yasaklanmasını kapsamaktadır. Nitekim her savaş ilânı asgarîde bir kuvvet kullanma tehdidi içerir. Tehdit genel olmamalı somut olarak belirli bir devlete yönelmeli, silâhlı bir saldırıyı kast ederek doğrudan olmalı ve açıkça ifâde edilmelidir.³ Şunu da belirtmek lâzımdır ki şâyet kuvvet kullanmanın kendisi meşrû ise bu durumda kuvvet kullanma tehdidinde bulunmanın kendisi de

¹ Ahmet Hamdi Topal, “Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma”, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2004, s. 119.

² Naim Demirel, BM Güvenlik Konseyi ve Uluslararası Barışın Korunması, Derin, İstanbul, 2015, ss. 16-19.

³ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, Bruylant, Bruxelles, 2009, s. 243.

meşrûdur. Meşrû müdâfaa durumu ifâde edilen hususu oluşturur. BM Şartı 2/4'ü konu bakımından yâni *ratione materiae* uygulanabilirlik bakımından incelerken silâhlı kuvvet konusunun da üzerinde durmak gereklidir. BM Şartı madde 2/4'ün sadece silâhlı kuvvet kullanımını işlediği uluslararası hukuk öğretisindeki genel anlayıştır.⁴

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk - Uluslararası Kuvvet Kullanma Yasağı - Uluslararası Silâhlı Saldırı

GİRİŞ

Uluslararası hukukta uluslararası barış ve güvenliğin temel hukukî mîmârîsi devletlerin uluslararası ilişkilerinde kuvvet kullanma yasağının mevcûdiyeti üzerine kurulmuştur. Birleşmiş Milletler (BM) Şartı madde 2/4'e göre, “*Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek BM'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.*” Bu emredici hukuk kuralı temel öneme hâiz bir kural olduğu için iyi açıklanmalıdır. Maddede geçen uluslararası ilişkilerin hukukî çerçevesi nedir; yasaklanan kuvvet kullanmadan ne anlaşılmalıdır; acaba ekonomik ve siyâsi güç kullanılması maddede geçen kuvvet kullanma yasağına dâhil midir yoksa maddede yasaklanan sâdece silâhlı kuvvet kullanılması mıdır; madde neden savaşı değil de kuvvet kullanımını yasaklamaktadır; şâyet yasaklanan sâdece silâhlı kuvvet kullanımı ise uluslararası hukukta silâhlı kuvvet kullanımı nedir ve silâhtan ne anlaşılmalıdır gibi sorular bu *jus cogens* normun iyice kavranması için cevaplanması gereken sorulardır. Bu nedenle çalışmada kuvvet kullanma yasağının kişi bakımından, yer bakımından ve konu bakımından uygulanabilirliği incelenerek anılan sorular cevaplandırılmaya çalışılmaktadır.

I. KUVVET KULLANMA YASAĞININ KİŞİ BAKIMINDAN (*Ratione Personae*) VE YER BAKIMINDAN (*Ratione Loci*) UYGULANABİLİRLİĞİ

BM Şartı madde 2/4, “*Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek BM'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına*

⁴ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 245; René Värk, “The Use of Force in the Modern World: Recent Developments and Legal Regulation of the Use of Force”, *Baltic Defence Review*, no. 10, vol. 2/2003, s. 33; <https://www.bdcol.ee/files/docs/bdreview/bdr-2003-10-section2-article2.pdf> (12.04.2020).

başvurmaktan kaçınırlar.” kuralını koyarken kişi bakımından yâni *ratione personae* uygulanabilirlik bakımından, devletlere yükümlülük yüklemektedir. Bu yükümlülük *ratione personae* bakımından *erga omnes* bir yükümlülüktür. Nitekim *jus cogens* kurallardan *erga omnes* yükümlülükler doğar ve BM Şartı 2/4’ün *jus cogens* bir norm olduğu hususunda uluslararası hukukta bir mutâbakat vardır.⁵ Öyleyse bundan doğan yükümlülük de bütün devletlerin bütün devletlere karşı ileri sürebileceği yâni herkese karşı dermeyan edilebilir bir (*erga omnes*) yükümlülüktür.⁶

BM Şartı 2/4’ü yer bakımından yâni *ratione loci* uygulanabilirlik bakımından devletlerin ülkelerini korumaktadır. Devletin ülkesine kara ülkesi, deniz ülkesi ve hava ülkesi dâhildir.⁷ Ayrıca yurtdışındaki askerî üsler, elçilikler ve konsolosluklar ve açık denizdeki savaş gemileri devlet unsurları olarak *ratione loci*ye dâhildir. Buna karşın yurtdışındaki uyruklar ve açık denizlerde devletin bayrağını taşıyan sivil gemiler kapsam dışındadır. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin (BMDHS) 111’inci maddesi kesintisiz tâkip hakkını düzenlerken,⁸ BMDHS’nin 301’inci maddesi devletlerin BMDHS uyarınca haklarını kullanırken ve yükümlülüklerini yerine getirirken taraf devletlerin herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne ya da siyâsî bağımsızlığına karşı ya da BM Şartı’nda belirtilen uluslararası hukuk ilkeleri ile bağdaşmayacak diğer herhangi bir şekilde tehdide ya da kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınacaklarını belirterek denizlerin barışçı amaçlarla kullanılmasının esas ilke olduğunu kurala bağlamaktadır.⁹

BM Şartı 2/4’ü yer bakımından yâni *ratione loci* uygulanabilirlik bakımından uzayı da kapsar. Şöyle ki, 27 Ocak 1967 târihli, Ay ve Diğer Gök Cisimleri Dâhil, Uzayın Keşif ve Kullanılmasında Devletlerin Faâliyetlerini Yöneten İlkeler Hakkında Antlaşma’nın 3’üncü maddesi, antlaşmaya taraf devletlerin ay ve diğer gök cisimleri dâhil, uzayın keşif ve kullanılması ile ilgili faâliyetleri, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve uluslararası

⁵ Ahmet Hamdi Topal, “Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma”, s. 119.

⁶ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 238; Naim Demirel, *BM Güvenlik Konseyi ve Uluslararası Barışın Korunması*, ss. 16-19.

⁷ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 241.

⁸ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/denizhukuku.pdf (12.04.2020); Selami Kuran, *Uluslararası Deniz Hukuku*, Beta, İstanbul, 2020, ss. 297-302.

⁹ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/denizhukuku.pdf (12.04.2020); Selami Kuran, *Uluslararası Deniz Hukuku*, s. 289.

işbirliği ve anlayışın teşviki amacıyla BM Şartı da dâhil olmak üzere uluslararası hukuka uygun bir şekilde yürütülmesini düzenlemekle uzayda da kuvvet kullanılmasını yasaklamaktadır.¹⁰

II. KUVVET KULLANMA YASAĞININ KONU BAKIMINDAN (*Ratione Materiae*) UYGULANABİLİRLİĞİ

BM Şartı 2/4'ü konu bakımından yâni *ratione materiae* uygulanabilirlik bakımından birden fazla unsurun mevcut olduğunu belirlemektedir. BM Şartı 2/4'ün konu bakımından uygulanabilirliğini anlatmak için öncelikle maddede geçen kuvvet kavramını açıklamak gereklidir.

Öncelikle savaş ve kuvvet arasındaki ilişkiye değinmek yerinde olur. BM Şartı madde 2/4, kendinden önceki metinlerde kullanıldığı gibi, örneğin 1928 târihli Paris Barış Şartı'nda diğer adıyla Briand-Kellog Paketi'nde kullanıldığı gibi savaş kavramını kullanmamaktadır.¹¹

BM Şartı, anılan önceki düzenlemelerden farklı olarak savaş kelimesi yerine kuvvet kelimesini kullanmayı tercih etmektedir. Kuvvet kelimesinin anlamı savaş kelimesinden daha geniştir. Kuvvet kavramı basit bir fiile gönderme yaparken savaş kelimesi hukuken karmaşık, kompleks, girift bir duruma gönderme yapar. Kuvvet kullanılması ile savaş arasındaki en önemli hukukî fark savaş için devletlerarasında öncelikle bir savaşma niyetinin yâni *animus belligerendin* bulunması gerekir.¹² Bu *animus* yâni niyet iki taraflı olabilir. İki taraflı olduğunda savaşta olduğu hususunda devletlerarasında anlaşma vardır. *Animus belligerendi* tek taraflı da olabilir. Bu durumda savaş niyeti tek taraflıdır ve savaşmaya niyeti olan tarafın savaş ilânı ile niyet kendini belli eder. *Animus*un noksanlığında arada düşmanlık olabilir fakat iki taraflı ya da tek taraflı niyet olmadıkça savaş yoktur. Öte yandan arada etkili bir düşmanlık olmasa bile sadece ilân ile yâni niyetin varlığının ifşâ edilmesi ile savaş denilen hukukî durum kurulabilir

¹⁰

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc050/kanuntbmmc050/kanuntbmc05000902.pdf (12.04.2020). Büyük ihtimalle 21'inci yüzyıl zarfında uzayın sadece barışçı kullanımının fiilen ortadan kalkması ile uzayda kuvvet kullanılmasının gerçekleşmesini tâkiben devlet unsurları olarak uzay araç ve tesislerinin de *ratione loci*ye dâhil olduğunu gerçekten gündeme getirecek olayların yaşanacağı bugünden söylenebilir.

¹¹ <https://www.uni-marburg.de/icwc/dateien/briandkelloggspact.pdf> (12.04.2020).

¹² Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 241.

çünkü savaş için animusun ilânı yeterlidir. Savaş durumunda gerçekten çatışmaların da olması şart değildir.¹³

Yukarıda savaş hakkında ifade edilenler, devletlerin ülkeleri dışında savaş durumu içerisinde bulunmadan kuvvet kullanabileceklerini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle savaşı da kapsayacak biçimde uluslararası hukukta BM Şartı ile kuvvet kullanılmasının yasaklanması yoluna gidilmiştir. Sadece savaş yasaklansaydı bir devlet savaş durumunda olmaksızın ülkesi dışında kuvvet kullanabilir fakat savaş yapmama yasağını ihlâl etmeyebilirdi. BM Şartı savaşı yasaklamak yerine kuvvet kullanılmasını yasaklayarak bu durumun sùstîmal edilmesini önlemek istemiştir. Şart doğrudan kuvvet kullanılmasını yasaklayarak fiilen silâh kullanılmasını engellemek istemekte ve silâh kullanmanın üzerine yapıştırılan hukukî etiket ile ilgilenmemektedir.

BM Şartı 2/4'ü konu bakımından yâni *ratione materiae* uygulanabilirlik bakımından kuvvet kelimesinin kullanılmasını açıkladıktan sonra sıra kuvvet kullanma tehdidinde bulunmanın açıklanmasına gelmektedir.

BM Şartı fiilen kuvvet kullanılmasını yasakladığı gibi onun hazırlık aşaması da olabilen kuvvet kullanma tehdidinde bulunmayı da yasaklamaktadır. Kuvvet kullanma tehdidinde bulunma fiilen kuvvet kullanmanın hazırlığı olabileceği gibi bu tehdidin yöneldiği devleti fiilen kuvvet kullanmadan istenileni yapmaya sevk etmek için korkutmak amacıyla da yapılabilir.

Her hâlükârda kuvvet kullanma tehdidinde bulunmak da kuvvet kullanmanın kendisi gibi BM Şartı madde 2/4'de yasaklanmıştır. Kuvvet kullanma tehdidinin de kuvvet kullanmanın kendisi gibi yasaklanması, fiilî düşmanlığa ve çatışmaya varmayan sadece savaş ilânı yapılan durumların da yasaklanmasını kapsamaktadır. Nitekim her savaş ilânı asgarîde bir kuvvet kullanma tehdidi içerir. Tehdit genel olmamalı somut olarak belirli bir devlete yönelmeli, silâhlı bir saldırıyı kast ederek doğrudan olmalı ve açıkça ifade edilmelidir.¹⁴ Şunu da belirtmek lâzımdır ki şâyet kuvvet kullanmanın kendisi meşrû ise bu durumda kuvvet kullanma tehdidinde bulunmanın kendisi de meşrûdur. Meşrû müdâfaa durumu ifade edilen hususu oluşturur. Meşrûluk hususunda kuvvet kullanma tehdidinde bulunmak ile kuvvet kullanmak arasında bir

¹³ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 242.

¹⁴ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 243.

koşutluk, paralellik vardır. Kuvvet kullanmanın kendisi meşrû olacak ise kuvvet kullanma tehdidi de meşrûdur.

BM Şartı 2/4'ü konu bakımından yâni *ratione materiae* uygulanabilirlik bakımından incelerken silâhlı kuvvet konusunun da üzerinde durmak gereklidir. BM Şartı madde 2/4'ün sadece silâhlı kuvvet kullanımını işlediği uluslararası hukuk öğretisindeki genel anlayıştır.¹⁵ Böylelikle siyâsî ve ekonomik güç kullanılması kuvvet kullanma yasağı tarafından kapsamamaktadır. Siyâsî ya da ekonomik güç kullanılarak bir devletin kararlarını etkileme çabası egemenliğin ihlâli ya da içişlerine karışma yasağının ihlâlini oluşturabilir ama kuvvet kullanma yasağının ihlâli değildir çünkü kuvvet kullanma yasağı silâhlı kuvvet kullanılmasını yasaklar. Silâhlı kuvvet ifâdesi maddî sonuç doğuran bütün fizikî kuvvet kullanım biçimlerini kapsamalıdır.¹⁶

Bu doğrultuda silâh, fizikî sonuç doğuran bütün nesne ve araçları kapsar.¹⁷ Patlayıcı ve ateşli silâhlar, bu sınıfın içerisinde yer alan bütün füzeler, roketler, lazerler, bombalar, patlayıcı mermiler, mermiler; patlayıcı ya da ateşli silâh sınıfına girmeyen diğer silâhlar yâni biyolojik ve kimyasal silâhlar; yangın çıkarma, su baskınına uğratma, radyasyon yayma, siber saldırı yoluyla fizikî yıkım yaratma ya da fizikî altyapıyı çökertme, siber saldırı yoluyla altyapının işlevini yerine getirmesini, hizmet görmesini durdurma gibi bütün yöntemler silâh olarak nitelenir. Bu durumda silâh olma işlevine uygun bütün teknikler silâhtır ve bunların kullanımı silâhlı kuvvet teşkil eder.¹⁸

Silâhlı kuvvet kullanma eşiği askerî nitelikte kuvvet kullanılmasıdır.¹⁹ Bu doğrultuda polis kuvveti ile icrâ edilen basit operasyonlar askerî nitelikte kuvvet kullanımı olmadıklarından ötürü silâhlı kuvvet kullanımı eşiğini aşmazlar yâni silâhlı kuvvet kullanımı olarak değerlendirilmezler. Polis operasyonları, askerî operasyonlardan kullanılan kolluk gücünün

¹⁵ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 245; René Värk, “The Use of Force in the Modern World: Recent Developments and Legal Regulation of the Use of Force”, s. 33.

¹⁶ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 246.

¹⁷ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 246.

¹⁸ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 246.

¹⁹ Mathias Forteau, *Droit de la Sécurité Collective et Droit de la Responsabilité International de l'Etat*, Pedone, Paris, 2006, s. 111.

niteliği ve buna eşlik eden kuvvet kullanımının amacı ve sınırlılığı ile ayrılır. Polis operasyonlarında amaç başka bir devletin irâdesini zorlamak değildir.²⁰

Çözümlemesi gereken sıradaki mesele dolaylı kuvvet kullanımınıdır. Başka bir devletin topraklarındaki düzensiz silâhlı kuvvetlerin ya da silâhlı grupların bu devlete karşı saldırı düzenleme amacıyla desteklenmesi ya da başka bir devletin topraklarında terörist eylemler düzenlenmesini organize etmek ya da bu eylemlere iştirak etmek dolaylı kuvvet kullanımı oluştururlar.²¹

Uluslararası hukukta silâhlı saldırının tanımı için genel olarak kullanılan tanım BM Genel Kurulu'nun 14 Aralık 1974 târihli ve 3314 (XXXIX) sayılı Saldırının Tanımı Kararı'nda belirtilen tanımdır.²² Bu belgeye göre saldırı bir devletin ya da devletler grubunun diğer bir devletin ya da devletler grubunun egemenliğine, ülke bütünlüğüne ya da siyâsî bağımsızlığına karşı ya da BM Şartı ile bağdaşmayan diğer herhangi bir tarzda silâhlı kuvvet kullanmasıdır.²³

Netice olarak, BM Şartı 2/4'e göre, tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek BM'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.

SONUÇ

BM Şartı madde 2/4, "*Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek BM'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.*" kuralını koyarken kişi bakımından yâni *ratione personae* uygulanabilirlik bakımından, devletlere yükümlülük yüklemektedir. Bu yükümlülük *ratione personae* bakımından *erga omnes* bir yükümlülüktür. Nitekim *jus cogens* kurallardan *erga omnes* yükümlülükler doğar ve BM Şartı 2/4'ün *jus cogens* bir norm olduğu hususunda uluslararası hukukta bir mutâbakat vardır. Öyleyse bundan doğan yükümlülük de bütün

²⁰ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 247.

²¹ Robert Kolp, *Ius contra bellum*, s. 247.

²² A/RES/3314 (14 Aralık 1974 târihli ve 3314 sayılı BM Genel Kurulu'nun Saldırının Tanımı Kararı); [https://undocs.org/A/RES/3314\(XXXIX\)](https://undocs.org/A/RES/3314(XXXIX)) (24.04.2020); İbrahim Kaya, *Uluslararası Hukukta Temel Belgeler*, Seçkin, Ankara, 2016, ss. 670-673.

²³ Saldırının Tanımı Kararı madde 1.

devletlerin bütün devletlere karşı ileri sürebileceği yâni herkese karşı dermeyan edilebilir bir (*erga omnes*) yükümlülüktür.

BM Şartı 2/4'ü yer bakımından yâni *ratione loci* uygulanabilirlik bakımından devletlerin ülkelerini korumaktadır. Devletin ülkesine kara ülkesi, deniz ülkesi ve hava ülkesi dâhildir. Ayrıca yurtdışındaki askerî üsler, elçilikler ve konsolosluklar ve açık denizdeki savaş gemileri devlet unsurları olarak *ratione loci*ye dâhildir. Buna karşın yurtdışındaki uyruklar ve açık denizlerde devletin bayrağını taşıyan sivil gemiler kapsam dışındadır. BM Şartı 2/4'ü yer bakımından yâni *ratione loci* uygulanabilirlik bakımından uzayı da kapsar.

BM Şartı, savaşı yasaklamak yerine kuvvet kullanılmasını yasaklayarak normun sûstîmal edilmesini önlemek istemiştir. Şart, doğrudan kuvvet kullanılmasını yasaklayarak fiilen silâh kullanılmasını engellemek istemekte ve silâh kullanmanın üzerine yapıştırılan hukukî etiket ile ilgilenmemektedir. BM Şartı fiilen kuvvet kullanılmasını yasakladığı gibi onun hazırlık aşaması da olabilen kuvvet kullanma tehdidinde bulunmayı da yasaklamaktadır.

BM Şartı madde 2/4'ün sadece silâhlı kuvvet kullanımını işlediği uluslararası hukuk öğretisindeki genel anlayıştır. Böylelikle siyâsî ve ekonomik güç kullanılması kuvvet kullanma yasağı tarafından kapsanmamaktadır. Siyâsî ya da ekonomik güç kullanılarak bir devletin kararlarını etkileme çabası egemenliğin ihlâli ya da içişlerine karışma yasağının ihlâlini oluşturabilir ama kuvvet kullanma yasağının ihlâli değildir çünkü kuvvet kullanma yasağı silâhlı kuvvet kullanılmasını yasaklar. Silâhlı kuvvet ifâdesi maddî sonuç doğuran bütün fizikî kuvvet kullanım biçimlerini kapsamalıdır. Bu doğrultuda silâh, fizikî sonuç doğuran bütün nesne ve araçları kapsar. Silâhlı kuvvet kullanma eşiği askerî nitelikte kuvvet kullanılmasıdır.

Netice olarak, BM Şartı 2/4'e göre, tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek BM'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınmalıdırlar. Uluslararası hukukta bu yükümlülük *erga omnes* bir yükümlülüktür.

KAYNAKÇA

Ahmet Hamdi Topal, “Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma”, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2004

İbrahim Kaya, Uluslararası Hukukta Temel Belgeler, Seçkin, Ankara, 2016

Mathias Forteau, Droit de la Sécurité Collective et Droit de la Responsabilité International de l’Etat, Pedone, Paris, 2006

Naim Demirel, BM Güvenlik Konseyi ve Uluslararası Barışın Korunması, Derin, İstanbul, 2015

René Värk, “The Use of Force in the Modern World: Recent Developments and Legal Regulation of the Use of Force”, Baltic Defence Review, no. 10, vol. 2/2003, ss. 27-44

Robert Kolp, Ius contra bellum, Bruylant, Bruxelles, 2009

Selami Kuran, Uluslararası Deniz Hukuku, Beta, İstanbul, 2020

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/denizhukuku.pdf

[https://undocs.org/A/RES/3314\(XXIX\)](https://undocs.org/A/RES/3314(XXIX))

<https://www.bdccl.ee/files/docs/bdreview/bdr-2003-10-section2-article2.pdf>

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc050/kanuntbmmc050/kanuntbmmc05000902.pdf

<https://www.uni-marburg.de/icwc/dateien/briandkelloggpack.pdf>